

формуванню нового художнього простору, у якому поєднуються різні культурні традиції, стилі та творчі підходи. Водночас ці процеси актуалізують проблему збереження національної музичної ідентичності та культурної спадщини, що набуває особливого значення в умовах сучасного культурного розвитку.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що сучасне музичне мистецтво розвивається в умовах активного культурного діалогу, який формує нові художні практики та сприяє розширенню меж творчого мислення. Глобалізація не нівелює національні музичні традиції, а створює умови для їхнього переосмислення й подальшого розвитку в мультикультурному просторі сучасної культури. Перспективи подальших досліджень пов'язані з більш глибоким вивченням процесів інтеграції різних музичних культур та їхнього впливу на формування нових тенденцій у мистецтві ХХІ століття.

Список використаних джерел:

1. Москвічова Ю.О. (2023). Діалог культур як основа сучасного мультикультурного соціуму в умовах культурної глобалізації. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія і практика навчання*: 2, 47–54. URL: [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023\(2\)-06](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023(2)-06)
2. Русул О.В. (2012). Мультикультуралізм і культурна глобалізація. *Вісник Дніпропетровського університету*: 9/2, 146–151.
3. Судакова В. (2018). Ціннісні детермінанти мультикультурного співіснування в глобалізованому культурному просторі. *Від мультикультуралізму до транскультурності: проблема збереження цінностей цивілізованого співіснування: монографія*, 116–156. К.: Інститут культурології НАМ України.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.50>

Тетяна Каплун
м. Одеса, Україна
ORCID: 0000-0003-0367-5559
e-mail: tat_kap@i.ua

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУРСУ СОЛЬФЕДЖІО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МУЗИКАНТІВ-ВИКОНАВЦІВ

Анотація. Розглядається інтеграційний потенціал курсу сольфеджіо у системі професійної підготовки музикантів-виконавців. Висвітлюється його значення у формуванні музичного слуху, інтонаційної точності, ритмічного відчуття та музичного мислення. Наголошується на важливості взаємозв'язку сольфеджіо з виконавськими й теоретичними дисциплінами, що сприяє цілісному розвитку професійних компетентностей майбутніх музикантів.

Ключові слова: сольфеджіо, професійна музична освіта, музиканти-виконавці, музичний слух, інтонація, ритм, музичне мислення, міждисциплінарна інтеграція, виконавська підготовка.

Abstract. The paper examines the integrative potential of the solfeggio course within the system of professional training of performing musicians. It highlights its importance in the development of musical hearing, intonational accuracy, rhythmic sense, and musical thinking. Particular attention is paid to the relationship between solfeggio and performance as well as theoretical disciplines, which contributes to the comprehensive development of the professional competencies of future musicians.

Keywords: solfeggio, professional music education, performing musicians, musical hearing, intonation, rhythm, musical thinking, interdisciplinary integration, performance training.

У системі сучасної вищої музичної освіти курс сольфеджіо традиційно належить до фундаментальних теоретичних дисциплін, спрямованих на розвиток музичного слуху, інтонаційної точності, метроритмічної організації та навичок читання з аркуша. Водночас в умовах компетентнісного підходу та інтеграції освітніх компонентів особливої актуальності набуває переосмислення його функцій як міждисциплінарного ядра професійної підготовки музикантів-виконавців. Інтеграційний потенціал сольфеджіо полягає у здатності поєднувати теоретичні знання з практичними виконавськими навичками, формуючи цілісну систему музичного мислення.

Сучасний музикант-виконавець функціонує у складному художньому просторі, що потребує не лише технічної майстерності, а й глибокого аналітичного розуміння музичного тексту, стилістичної чутливості, уміння швидко орієнтуватися у нотному матеріалі. Саме курс сольфеджіо створює передумови для формування цих якостей. Розвиток внутрішнього слуху, інтонаційної уяви, ладогармонічного мислення безпосередньо впливає на якість інтерпретації, точність інтонування, ритмічну стабільність та художню переконливість виконання.

Інтеграційна функція сольфеджіо реалізується насамперед через його взаємозв'язок із фаховими дисциплінами – спеціальним інструментом, вокалом, ансамблем, диригуванням. Сформовані в межах курсу навички слухового аналізу та інтонування стають основою для роботи над репертуаром, полегшують процес розучування творів, сприяють усвідомленню фактурної та гармонічної структури музичного тексту. Наприклад, здатність розпізнавати функціональні гармонічні зв'язки дозволяє виконавцеві логічно вибудовувати фразування, визначати кульмінаційні зони, відчувати напруження та розв'язання.

Важливим аспектом інтеграції є поєднання сольфеджіо з курсами гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії. У такому контексті сольфеджіо постає не ізольованою дисципліною, а практичним майданчиком для закріплення теоретичних знань. Слуховий аналіз акордових послідовностей, диктанти з елементами стилістичної ідентифікації, інтонування модальних і хроматичних структур сприяють глибшому розумінню історико-стильових особливостей

музики різних епох. Це, своєю чергою, впливає на інтерпретаційні рішення виконавця.

Інтеграційний потенціал курсу реалізується також через розвиток імпровізаційних навичок. Включення до навчального процесу вправ на мелодичну та ритмічну імпровізацію, варіювання заданих мотивів, гармонізацію мелодій стимулює творче мислення, формує гнучкість слухової реакції. Для сучасного музиканта-виконавця, який нерідко працює у різних жанрових площинах – від академічної до джазової та популярної музики, – така підготовка є особливо актуальною.

Не менш значущим є комунікативний вимір сольфеджіо. Колективні форми роботи – ансамблеве інтонування, канони, ритмічні вправи у групах – розвивають здатність слухати партнера, координувати власні дії у спільному звучанні, формують навички ансамблевої взаємодії. Це створює підґрунтя для успішної участі у камерних колективах, оркестрах, вокальних ансамблях. Таким чином, сольфеджіо виступає своєрідною лабораторією слухової комунікації.

У сучасних умовах цифровізації освіти інтеграційні можливості курсу розширюються завдяки використанню електронних ресурсів, інтерактивних платформ, програм для тренування слуху. Аудіо- та відеоматеріали, цифрові тренажери ритму й інтонації дозволяють поєднувати аудиторну та самостійну роботу, здійснювати індивідуалізацію навчання. Водночас важливо зберігати баланс між технологічними інноваціями та живим музичним спілкуванням, яке залишається основою формування художнього досвіду.

Особливого значення інтеграційний потенціал сольфеджіо набуває у контексті компетентнісного підходу. Курс сприяє формуванню як фахових (інтонаційна точність, ритмічна культура, здатність до слухового аналізу), так і загальних компетентностей (критичне мислення, самоконтроль, здатність до рефлексії).

Уміння слухово передбачати звучання, аналізувати власне виконання, виявляти інтонаційні неточності є важливими складниками професійної автономії музиканта.

Переосмислення змісту курсу сольфеджіо передбачає оновлення репертуарної бази з урахуванням сучасних стильових процесів, включення зразків музики XX–XXI століть, елементів модальної, джазової, авангардної мови. Такий підхід сприяє розширенню слухового досвіду здобувачів, формує готовність до виконання складних ритмічно-інтонаційних структур, нетрадиційних ладових систем, поліметрії. Інтеграція різних музичних практик підвищує адаптивність майбутнього виконавця до вимог сучасного мистецького середовища.

Отже, курс сольфеджіо має значний інтеграційний потенціал у професійній підготовці музикантів-виконавців. Він поєднує теоретичні знання та практичні навички, забезпечує формування цілісного музичного мислення, сприяє розвитку слухової культури, творчої ініціативи та комунікативної

компетентності. Ефективна інтеграція сольфеджіо з фаховими дисциплінами підвищує якість виконавської підготовки, формує готовність до багатовимірної професійної діяльності та відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої музичної освіти.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.51>

Людмила Гавриленко

м. Одеса, Україна

ORCID: 0000-0002-1115-5281

e-mail: ludmilagavrilenko23@gmail.com

АНСАМБЛЕВЕ МУЗИКУВАННЯ В КУРСІ ЗАГАЛЬНОГО ФОРТЕПІАНО ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У тезах розглядається значення ансамблевого музикування у курсі загального фортепіано як важливого чинника професійної підготовки здобувачів сучасної вищої музичної освіти. Акцентовується увага на розвитку музичного мислення, навичок слухової взаємодії, ритмічної координації та художньої комунікації у процесі спільного виконання. Підкреслюється, що ансамблева практика сприяє формуванню виконавської культури, творчої ініціативи та готовності до колективних форм музичної діяльності.

Ключові слова: ансамблеве музикування, загальне фортепіано, музично-виконавська підготовка, професійна компетентність, вища музична освіта, музичне мистецтво.

Abstract. The theses examine the significance of ensemble music-making in the course of general piano as an important factor in the professional training of students in contemporary higher music education. Particular attention is paid to the development of musical thinking, skills of auditory interaction, rhythmic coordination, and artistic communication in the process of joint performance. It is emphasized that ensemble practice contributes to the formation of performance culture, creative initiative, and readiness for collective forms of musical activity.

Keywords: ensemble music-making, general piano, musical performance training, professional competence, higher music education, musical art.

У контексті трансформацій сучасної вищої мистецької освіти, зумовлених компетентнісним підходом, інтеграційними процесами та підвищенням вимог до мобільності фахівця, особливої актуальності набуває переосмислення змісту та функцій курсу загального фортепіано. Традиційно цей курс розглядався як допоміжний компонент професійної підготовки, спрямований на формування базових піаністичних навичок, розвиток музичного слуху, читання з аркуша, гармонічного мислення. Водночас сучасні освітні реалії вимагають розширення

його потенціалу, зокрема через активне впровадження ансамблевого музикування як важливого чинника формування професійних компетентностей здобувачів.

Ансамблеве музикування у структурі загального фортепіано постає не лише формою організації навчальної діяльності, а й ефективним педагогічним засобом розвитку комунікативної культури, художнього мислення, здатності до співтворчості та професійної взаємодії. У процесі спільного виконання музичного твору актуалізуються такі якості, як уміння слухати партнера, координувати темпо-ритмічні параметри, дотримуватися єдиного інтонаційно-стильового простору, оперативно реагувати на виконавські імпульси. Таким чином, ансамблева практика сприяє формуванню цілісного музичного мислення та відповідальності за спільний результат.

Особливого значення ансамблеве музикування набуває у підготовці здобувачів немусично-виконавських спеціалізацій (диригентів, музикознавців, вокалістів, інструменталістів інших спеціальностей, педагогів). Для них курс загального фортепіано є універсальним інструментом професійної діяльності, а ансамблева форма роботи дозволяє моделювати реальні ситуації майбутньої практики – репетиційний процес, концертне виконання, педагогічну взаємодію. Зокрема, акомпанемент вокалісту чи інструменталісту, виконання фортепіанних ансамблів у чотири руки або на двох фортепіано, співпраця з хором чи камерним складом формують навички координації, партитурного мислення, стилістичної гнучкості.

У методичному вимірі ансамблеве музикування активізує низку важливих освітніх завдань. По-перше, воно сприяє розвитку внутрішнього слуху та гармонічного відчуття через постійне співвіднесення власної партії з партією партнера. По-друге, стимулює формування ритмічної стабільності та метроритмічної організації виконання. По-третє, розширює уявлення здобувачів про фактурну багатоплановість музичного тексту, оскільки ансамблева партитура передбачає усвідомлення вертикальних і горизонтальних зв'язків. По-четверте, формує навички читання з аркуша у контексті реальної виконавської взаємодії, що є надзвичайно важливим для майбутньої професійної діяльності.

У сучасній вищій музичній освіті значну роль відіграє компетентнісний підхід, який орієнтує освітній процес на результат – сформованість здатностей діяти у професійних ситуаціях. Ансамблеве музикування безпосередньо сприяє розвитку інтегральних і фахових компетентностей: комунікативної, соціальної, культурологічної, інтерпретаційної, креативної. Воно передбачає не лише технічну підготовку, а й уміння домовлятися, аргументувати власне бачення, досягати художнього компромісу. Такий досвід співпраці є необхідним у сучасному мистецькому середовищі, де професійна діяльність рідко обмежується індивідуальним виконавством.

Важливим аспектом є також психологічний вимір ансамблевого музикування. Спільне виконання знижує рівень виконавського хвилювання,